

**Základní škola a mateřská škola Žandov,
okres Česká Lípa, příspěvková organizace**
Kostelní 200, 471 07 Žandov

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

školní rok 2024/2025

skola@zszandov.cz

WWW.ZSZANDOV.CZ

V případě náhlé krizové situace se zaměstnanci školy soustředí na zabezpečení zdraví žáků, případně na ochranu jejich majetku, své postupy volí s ohledem na specifika vzniklé situace s cílem oddělit nebezpečný prostor od bezpečného prostoru. V případě vzniku krizové situace zaměstnanci školy vždy neprodleně uvědomí nadřízeného nebo jiného pracovníka, který zprostředkuje pomoc.

- V případě podezření na zneužívání návykových látek: provést diskrétní šetření a pohovor se žákem
- Při důvodném podezření: a) škola okamžitě kontaktuje rodiče event. zákonné zástupce b) při podezření na požití vyzvat žáka ve spolupráci s PČR k orientační zkoušce c) při negativní a nespolupracující reakci rodiny škola uvědomí odbor sociálně právní ochrany dítěte
- Při průkazném zjištění návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy:
 - a) Vyzvat žáka k orientační zkoušce b) kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce c) uvědomí odbor sociálně právní ochrany dítěte
- V případě dealerství nebo podezření na porušení § 201 trestního zákona (ohrožení výchovy mládeže) nebo zanedbání povinné výživy: a) škola uvědomí odbor sociálně právní ochrany dítěte b) škola oznámí věc Policii ČR

Riziková místa školy

- Šatna, toalety, chodby, schody, cesta do školní jídelny, školní jídelna, tělocvična, autobusová zastávka u školy, kostelní zeď vedle školy.

Postup školy při neomluvené absenci

Zákonný zástupce má povinnost oznámit důvody nepřítomnosti žáka do 3 kalendářních dnů.

Pokud tak neučiní:

- žák má tyto dny neomluvené hodiny
- třídní učitel vždy zapíše počet neomluvených hodin do elektronické ŽK i do papírové ŽK (informuje tak rodiče)

Postih za neomluvené hodiny

6 neomluvených hodin – ředitelská důtka

7 – 15 neomluvených hodin – snížená známka z chování o jeden stupeň

Nad 16 neomluvených hodin – snížená známka z chování o dva stupně

Pokud má žák neomluvené hodiny:

- třídní učitel informuje rodiče o každé neomluvené hodině prostřednictvím elektronické žákovské knížky a dopisu zákonným zástupcům (rodičům)
- třídní učitel informuje metodičku rizikového chování, která pošle rodičům doporučený dopis a informuje právní orgány

Pokud má žák 20 neomluvených hodin a více:

- škola informuje příslušné sociálně - právní orgány (MěÚ Česká Lípa, odbor sociální péče, oddělení sociálně - právní ochrany dětí, oddělení kurátorské činnosti)

Postup školy při zjištění šikany

Pedagogický pracovník musí šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

Ve školním řádu jsou stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Vždy musí být informováni zákonní zástupci zúčastněných žáků osobním projednáním ve škole.

Šikana je vždy řešena ve spolupráci s metodičkou prevence a o jejím výskytu a řešení je informováno vedení školy.

Při řešení šikany škola postupuje individuálně, jelikož případy šikany se od sebe liší (fyzická šikana, verbální šikana, kyberšikana).

O řešení šikany je vždy sepsán záznam a jsou informováni zákonní zástupci žáků.

Postup č. 1 - škola dokáže řešit situaci vlastními silami.

Do této skupiny patří postupy pro počáteční stádia šikanování a rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování.

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování.

Metody vyšetřování počáteční šikany:

- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální, popřípadě konfrontační rozhovory se svědky (**nikdy konfrontace obětí a agresorů**)
- zajištění ochrany obětem i svědkům
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Výchovná opatření:

Doporučuje se dále pracovat s agresorem. V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků.

Pro potrestání agresorů lze využít i následující běžná výchovná opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy
- snížení známky z chování

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Postup č. 2 - škola potřebuje při řešení situace pomoc z venku

a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi (PPP, středisky výchovné péče, oddělením péče o rodinu a děti, dětskými psychology, ...) a policií.

Patří sem řešení pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči obětem.

Metody vyšetřování pokročilé šikany nebo šikany s neobvyklou formou:

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- nahlášení policii
- vlastní vyšetřování

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

Výchovná opatření:

- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Postup školy při zjištění užívání návykových látek

V případě, že škola bude mít podezření na užívání návykových látek, bude vždy postupovat v každém případě individuálně. Nutná je spolupráce školy a rodičů, a to i v případě uplatňování represivních nástrojů. V rámci prevence jsou tato témata zařazována do výuky přírodovědy, vlastivědy a prvouky.

V prostorách školy je zakázáno kouřit, užívat alkohol a jiné návykové látky nejen v době vyučování, ale i na všech akcích pořádaných školou.

Postup školy při zjištění distribuce návykových látek

Distribuce dle § 187 trestního zákona a šíření omamné a psychotropní látky dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující. V případě podezření z distribuce omamných a psychotropních látek musí škola vyrozumět Policii ČR.

Tabákové, alkoholické a jiné návykové výrobky

Pokud je žák přistižen při konzumaci tabákových, alkoholických a jiných návykových výrobků:

- výrobek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky) mu bude odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- pedagogický pracovník posoudí dle momentálního stavu žáka, jestli mu hrozí nějaké nebezpečí
- v případě, že je žák pod vlivem alkoholu a OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě zajistí škola nezbytnou péči a zavolá lékařskou službu první pomoci
- pedagogický pracovník pak sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (od koho má tabákový výrobek atd.), který metodik prevence rizikového chování založí do své agendy
- škola neprodleně informuje zákonného zástupce žáka (metodička prevence, vedení školy)
- v případě zájmu zákonných zástupců nebo samotného žáka, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení situace
- z konzumace tabákových výrobků, alkoholu a OPL budou vyvozeny sankce

- pokud se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností, od kterého může škola vyžadovat pomoc, a upozorní na to rodiče
- v případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška) nebo na přítomnost OPL (zkouška ze slin),
- ale jen na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce. Pokud je výsledek pozitivní, sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (obdobný postup zvolí i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykových látek). Záznam založí metodik prevence rizikového chování do své agendy.

Nález alkoholu ve škole

Pokud pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, ihned informují o nálezů vedení školy, tekutinu nepodrobují žádnému testu a uloží ji u vedení školy. O nálezů sepíše stručný záznam – jestliže je alkohol nalezen u některého žáka, je tento záznam sepsán s vyjádřením tohoto žáka. Záznam bude obsahovat datum, místo, čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). Rozhovoru se žákem, následného zápisu bude přítomna ředitelka školy nebo její zástupce. Zápis založí metodik prevence rizikového chování do své agendy. O nálezů alkoholu vyrozumí škola zákonného zástupce (vyzvání k návštěvě školy, předání alkoholu), a pokud se jedná o opakovaný nález u téhož žáka i orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

Nález OPL ve škole

V případě, že pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, nepodrobují látku žádnému testu. A o nálezů ihned uvědomí vedení školy. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru. O nálezů uvědomí Policii ČR, která provede zajištění a identifikaci látky. Pokud bude OPL nalezena u některého žáka, bude sepsán stručný záznam s vyjádřením tohoto žáka. Záznam bude obsahovat datum, místo, čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který jej odevzdal). Rozhovoru se žákem, následného zápisu bude přítomna ředitelka školy nebo její zástupce. Zápis založí školní metodik do své agendy. O nálezů OPL vyrozumí škola Policii ČR (provede zajištění a identifikaci podezřelé látky) a zákonného zástupce.

Pokud má pedagogický pracovník podezření, že některý žák má nějakou OPL u sebe, bezodkladně vyrozumí Policii ČR (jelikož se jedná o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení situace spadá do kompetence Policie ČR), zkontaktuje s ní další postup a informuje zákonného zástupce žáka. Žák je izolován od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné, aby byl pod dohledem. Pracovníci školy u žáka neprovádějí prohlídku jeho věcí nebo osobní prohlídku.

Postup školy při zjištění krádeže

V případě nahlášení krádeže žákem, bude sepsán záznam na základě výpovědi poškozeného. Škola se snaží situaci vyřešit sama – hledání, rozhovor se třídou apod. Snaží se zjistit okolnosti (kdy, kde, kdo byl přítomen, ...). Pokud se krádež nepodaří vyšetřit v rámci školy a cena ztracené věci převyšuje 5000,- Kč, bude věc dále předána orgánům činným v trestním řízení (ohlášena Policii ČR).

Postup školy při zjištění sebepoškozování u žáka

Nejčastěji pozorovaným sebepoškozujícím chováním je řezání, pálení kůže.

Jinými formami jsou škrábání, píchání jehlou, rozrušování hojících se ran, dloubání, tahání kůže a vlasů/ochlupení a další. Sebepoškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna. Závažnost poškození může sahát od povrchových ran až po poranění vedoucí k trvalému znetvoření.

Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často trpí chronickou úzkostí, mají sklon k podrážděnosti, sami sebe nemají rádi/sami sebe znehodnocují, jsou přecitlivělí na odmítnutí, mívají chronický vztek, obvykle na sebe.

Motivem SP bývá nejčastěji snaha zmírnit vnitřní napětí, snaha uniknout z nesnesitelné situace nebo neúnosného duševního stavu, snaha odstranit pocity viny, studu, dosažení pocitu očištění, snaha získat pocit kontroly nad vlastním tělem a psychikou, snaha dosáhnout pocitu uspokojení z tělesného prožitku bolesti nebo tepla krve, tělesné vyjádření nevyslovitelných pocitů, vyjádření hněvu na sebe, např. za vlastní slabost nebo za nedostatek disciplíny, odpoutání pozornosti od jiných problémů

Přímým spouštěčem sebepoškození bývá nejčastěji pocit ztráty a opuštění, pocit studu, kritika. Emocemi, které jsou nejčastěji přítomny před sebepoškozením (ale i po něm), jsou zlost na sebe a smutek. Aktu sebepoškození téměř vždy předchází izolace.

V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života (přímé riziko = žák drží ve škole žiletku a plánuje se řezat, mluví o sebevraždě atd./nepřímý předpoklad rizika = učitel objeví staré jizvy na zápěstí atd.) Psychiatrické oddělení či klinika spádové nemocnice, centrální příjem nejbližší psychiatrické léčebny – i nedobrovolně, ideálně po předchozí telefonické konzultaci. ambulance@ditekrize.cz, cki@plbohnice.cz

Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním – konzultace s rodiči, následně doporučení na psychiatrická či psychologická ambulance – ideálně s doporučením od dětského lékaře. MUDr. Ladislav Hnídek. Česká Lípa, tel. 487 521 954. E-mail: ambulance@psychiatrie-hnidek. Kontaktovat Linku Bezpečí – tel. 116 111.

Doporučovaný postup pro učitele:

Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou. Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení. Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance. Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy. Ideální přístup je takový, ve kterém je sebepoškození tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocítuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí.

Postup školy při zjištění sebevražedného chování u žáka

Jedná se o situaci, kdy jsou u žáka přítomny sebevražedné myšlenky. Pedagog se o situaci dozvídá obvykle jedním z těchto způsobů. Že se sám svěří, nebo někdo jiný pedagogovi svěří tyto informace či podezření (např. spolužáci). Nebo si pedagog všimne varovných signálů

Pokud má pedagog podezření či informace o tom, že žák má myšlenky na sebevraždu, je v první řadě potřeba pracovat se sebou. Téma je potřeba brát vždy vážně a nebagatelizovat jej. Je vhodné žáka s jeho myšlenkami přijmout. To znamená nesoudit, netrestat

a nevyvolávat pocity viny („to bys přece svým rodičům neudělal“), stejně tak se nesnažit žákovi předejít věci, které by určitě měl nebo neměl dělat („běž si zaběhat, přijdeš na jiné myšlenky“), a netlačit na něj. Situaci by pedagog neměl řešit sám a měl by se snažit předejít případnému zděšení, fascinaci tématem či panice. Je vhodné, když takový rozhovor vede pedagog, který má s žákem dobrý vztah a také jeho důvěru. Je potřeba na něj mít dostatek času a vhodný prostor, tzn. rozhovor vedeme ideálně pouze ve dvou, bez přítomnosti dalších žáků, a v klidném, bezpečném prostředí. Pokud vnímáte, že se žák chystá říct informace o sebevraždě před vrstevníky, je lepší ho jemně přerušit a pokračovat v rozhovoru hned, ale o samotě, mimo zbylé žáky. Cílem rozhovoru je vyjádřit zájem o žáka (Zajímá mě, jak se ti daří, co teď prožíváš) a ukázat žákovi, že existuje pomoc. Vedení podpůrného: Můžu s tebou chvíli mluvit? Mám pocit, že se v poslední době trápíš... Mám o tebe strach... Vidím, že se v poslední době straníš ostatních... Pozoruj na tobě změny v poslední době... neděje se něco? Pojďme si popovídat...

Doporučit zákonným zástupcům pomoc odborníka.

Např. MUDr. Ladislav Hnídek. Česká Lípa, tel. 487 521 954.

E-mail: ambulance@psychiatrie-hnidek. Kontaktovat Linku Bezpečí – tel. 116 111.

Postup školy při ujištění týraného, zneužívaného a zanedbávané dítěte

Kontaktovat oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) osobně, písemně (možné i e-mailem) nebo telefonicky a žádat poskytnutí poradenství, případně oznámit podezření, že dítě je zanedbáváno, týráno, zneužíváno či přítomno domácímu násilí.

Postup školy při zjištění vši u žáka

Spolehlivým důkazem zavšivenosti je nález živých vši při vyčesávání (nejlépe hustým hřebenem tzv. všiváčkem) nebo při prohlídkách vlasů. Hnidy se vyskytují nejčastěji ve vlasech za ušima.

K jejich odstranění je nutné používat přípravky k tomu určené. K odvšivení lze zakoupit v lékárnách i bez lékařského předpisu spoustu přípravků proti vším.

Jak postupovat ve škole?

V případě výskytu, ale i u jiných infekčních onemocnění) ve škole je naprosto nezbytná spolupráce s rodiči (zákonnými zástupci) všech dětí. Učitelé sami nemohou dětem hlavy plošně kontrolovat, aby nerozšířili vší na další děti, ale mají informovat co nejdříve po zjištění nákazy jak rodiče daného dítěte, tak rodiče ostatních žáků. Zbavit děti vší je povinnost rodičů, nikoliv školy a jejich pedagogických pracovníků. Při hromadném výskytu vší by měl být neprodleně informován místně příslušný orgán ochrany veřejného zdraví – krajská hygienická stanice. Pokud zákonný zástupce žáka nespolupracuje se školou, může jej ředitel školy, vyzvat, aby se osobně zúčastnil projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání žáka (§22 odst. 3 písm. b) školského zákona) – této výzvě je zákonný zástupce žáka povinen vyhovět.

V případě žáků, které rodiče posílají opakovaně do kolektivu neodvšivené, lze doporučit, aby o této skutečnosti byl informován příslušný orgán sociální péče. Ten totiž může v takovém případě vyvinout na rodiče tlak, například pozastavení výplaty fakultativních dávek, zvýšené kontroly plnění povinností v péči o dítě apod. Pokud jde o sankce, lze na ně použít již zmíněné nepřiznání fakultativních sociálních dávek.

Zásady přístupu k dětem s PAS

Zpracováno dle: MŠMT Č. j.: 21291/2010-28, Příloha č. 22: Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu

Charakteristika poruch autistického spektra

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. V současné době hovoříme souhrnně o poruchách autistického spektra a rozlišujeme je podle míry podpory, kterou jedinci potřebují. Nově jsou východiskem také klasifikace stupně postižení intelektu a funkční komunikace (dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná (10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí).

Zásady přístupu při výchově a vzdělávání žáků s PAS

1. Zásada přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti
2. Zásada strukturování pracovního dne a činností
3. Zásada jasné a konkrétní motivace
4. Zásada klidného a empatického přístupu
5. Zásada dodržování časové souslednosti úkolů
6. Zásada vyšší míry vizuální podpory
7. Zásada posilující koncentraci pozornosti
8. Zásada srozumitelného nastavování sociálně komunikačních pravidel a zvládnání situací, které vyžadují praktickou zkušenost
9. Zásada střídání pracovních činností a odpočinku

Do školy poprvé přichází žák s PAS

Informace – seznámení učitelů, dalších pedagogických pracovníků školy s problematikou poruch autistického spektra v celé její šíři.

Rodina – vhodné je navázat úzkou spoluprací s rodinou žáka s PAS ještě před zahájením vzdělávání žáka (zaměřit se např. na charakteristiku žáka; jeho silné a slabé stránky; specifika v chování; dosavadní průběh vzdělávání; poradenskou podporu v ŠPZ), nastavit spolupráci a průběh péče o žáka s PAS (např. pravidelný kontakt s rodinou; výměna informací o práci se žákem ve škole a v domácím prostředí; snaha o jednotný přístup; využívání stejných metod). Prostředí školy – po dohodě se zákonnými zástupci žáka stanovujeme postup, jak seznámit spolužáky a další pracovníky školy se specifiky žáka. Je důležité podávat srozumitelné a konkrétní informace k danému žákovi s PAS, ne pouze obecné. Je vhodné zařadit programy práce se třídou, které umožní lepší seznámení se žáků třídy navzájem.

Doporučení ŠPZ – naplňování doporučení uvedených v Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Spolupráce se školským poradenským zařízením, spoluúčast při průběžném vyhodnocování poskytování podpůrných opatření.

Koordinátoři PAS – v každém kraji působí krajský koordinátor péče o žáky s PAS v oblasti školství, který má přehled o poskytovaných službách a možnostech podpory pro tyto žáky v daném kraji. Seznam koordinátorů je uveřejněn na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy či Národního ústavu pro vzdělávání.

Respekt k individualitě – úkolem školy je respektovat specifika každého žáka a zajistit průběh vzdělávání v souladu se vzdělávacími potřebami žáka, současně vytvářet stabilní, vstřícné prostředí, ve kterém se budou všichni žáci cítit bezpečně.

Komunikace – podporovat rozvoj verbální i neverbální komunikace. Většina žáků s PAS má významné deficity v komunikaci. Neverbální komunikace nemusí být čitelná, žáci s PAS mohou mít i osobitý komunikační styl. Pro žáky s PAS může být obtížné porozumění zejména nejednoznačným otázkám, složitým a dlouhým souvětím, ironii, sarkasmu, nadsázce. Řada žáků s PAS využívá i různé systémy znakování. • Předvídatelnost – pro některé žáky s PAS jsou důležitá konkrétní, přesná sdělení (např. co; kdy; kde; jak; v jakém pořadí). Pro většinu žáků s PAS je nezbytné informace spojovat s vizualizací. • Motivace – žák s PAS musí rozumět smyslu vykonávané činnosti. Důležité je stanovit individuální motivaci pro konkrétního žáka a následně ji ve spojení s realizovanými činnostmi pozitivně posilovat, propojovat i se systémem odměn.

Tolerantní a empatický přístup – porucha autistického spektra může způsobit nestandardní projevy v chování, které je třeba brát na vědomí a přehnaně na ně neupozorňovat.

Znevýhodnění není důvodem k bezbřehé akceptaci všech projevů chování žáka. Je třeba definovat projevy chování, které se budou v rámci školy tolerovat, vzhledem k tomu, že vyplývají z podstaty PAS. Důležité je předcházení vzniku nežádoucího chování a nastavení intervenčního postupu.

Desatero komunikace se žákem s PAS ve škole

1. Zohlednit zkušenosti zákonného zástupce a nejbližšího okolí žáka s PAS – pro nastavení přístupu a komunikace se žákem v průběhu jeho vzdělávání je velmi důležité vycházet ze zkušeností jedinců z nejbližšího okolí žáka (např. zákonných zástupců žáka, rodinných příslušníků).
2. Respektovat specifika v navazování a udržení očního kontaktu – u žáků s PAS může být oční kontakt vyhýbavý či ulpívavý, pro některé žáky s PAS je důležitější obsah sdělení než udržování očního kontaktu. Žáka s PAS může rozrušit i vzdálený oční kontakt – při současném hovoru pedagoga s jinou osobou.
3. Dodržovat osobní zónu jedince – pro některé žáky s PAS je obtížné zachovat během konverzace přiměřenou vzdálenost od komunikačního partnera. Žáci s PAS často nejsou schopni vyhodnotit, nakolik vstupují do jeho osobní zóny (lze využít vizualizace např. pomocí položeného archu papíru na podlaze – „podsedák“ při sezení na koberci). Dodržování osobní zóny by mělo být oboustranné. V případě potřeby je možné žáka s PAS navést k udržení osobní zóny. U sensoricky citlivých jedinců je potřeba přihlídnout k jejich specifickým (např. doteky; intenzita hlasu).

4. Vztít v úvahu případné zvláštnosti v řeči – např. zvýšené či snížené tempo řeči, hlasitost, zvláštní vyjadřování, specifika v intonaci, echolálie, verbalizace. U některých žáků expresivní řeč zcela chybí nebo ji funkčně nevyužívají.
5. Neodsuzovat způsob komunikace upřednostňovaný žákem a nestandardní projevy chování – např. motorický neklid; nepřiměřená gestikulace; grimasování; nezdvořilost (např. nepozdraví; nepoděkuje); nevhodné komentování určitých skutečností; používání vulgarismů. Nastavte žákovi s PAS jasné hranice a vysvětlete, proč a v jakých situacích je určité chování akceptováno, či nikoliv. Nevhodné chování žáka s PAS klidným hlasem, gestem odmítněte.
6. Mluvit přiměřeně hlasitě, konkrétně, jednoznačně, stručně, zachovávat klidný tón – pro žáka s PAS je důležité vědět CO, JAK, KDE, KDY, KDO a PROČ. Problematické může být používání ironie, dvojsmyslů či jazykových hříček v komunikaci. Mnozí žáci s PAS jim nerozumí nebo je chápou doslovně, což vede k neočekávaným reakcím. Neměli bychom také dávat najevo překvapení z odlišného způsobu myšlení.
7. Podle potřeby usměrňovat průběh konverzace – seznámit žáka s průběhem konverzace, vysvětlit mu, co je jejím hlavním tématem. Žáci s PAS mají tendenci odbíhat od tématu hovoru ke svým oblíbeným tématům, ulpívat na detailech. Pokud má žák s PAS nutkavou potřebu nadále hovořit, je třeba vymezit čas pro jeho sdělení, poté se vrátit zpět k původnímu tématu.
8. Zeptat se, pokud nerozumíte obsahu sděleného – taktně se žáka s PAS doptejte, pokud nevíte, co chtěl sdělit. Nehovořte o žákovi s PAS před ním, ale obraťte se přímo na něj.
9. V případě obtíží s porozuměním využívat vizuální podporu – u některých žáků s PAS se setkáváme s významnými problémy v porozumění řeči. V takovém případě je dobré využívat vizuální podporu, např. obrázky, grafy, symboly, piktogramy, sociální příběh, časový plán.
10. Shrnutí a adresnost sdělovaného obsahu, zdůraznění důležitých bodů – někteří žáci s PAS obtížně rozlišují podstatné informace od nepodstatných. Příliš mnoho informací je může zahltnout a nemusí vést k pochopení. Při nepochopení frontálních instrukcí je u některých žáků potřeba sdělení směřovat konkrétně k jejich osobě a ověřit si, zda žák správně porozuměl sdělení.

Ředitelem školy pověřený pedagogický pracovník – školní metodik prevence, výchovný poradce zodpovídá za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči je daný žák s PAS.

- seznámí pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou se žákem v kontaktu (např. při výuce; v družině; při odborném výcviku; v tělocvičně; ve školní jídelně), s obecnými specifiky žáka s PAS, se specifiky v chování a komunikaci, dále se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštностech a potřebách daného žáka.

- zajistí ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá, besedy a osvětu pro pedagogy i žáky školy a jejich zákonné zástupce takovou formou, která je seznámí se specifiky žáků s PAS v celé šíři, pokud je to možné, včetně pohledu odborníků, jako jsou psycholog, psychiatr, neurolog apod.

- pověřený pedagogický pracovník úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence.

Třídní učitel - úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze zajištění optimální podpory pro vzdělávání žáka. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech problémového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí.

- v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči je žák s PAS veden – především praktickým lékařem pro děti a dorost, dětským psychiatrem, případně dětským klinickým psychologem.

Pedagogický pracovník - při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk, schopnosti žáků a sociálně psychologické jevy, které se u žáků ve třídě vyskytují. Způsobem přiměřeným věku a schopnostem jednotlivých žáků formou nejrůznějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.

Spolupráce škola – zákonný zástupce žáka – odborní pracovníci

Zajištění bezpečnosti a zdraví – krizový plán V případě agresivního chování žáka...

- snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáka s PAS × ostatních žáků ze třídy), na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem (v případě, že žák reaguje negativně, nekomunikujeme s ním), popisujeme situaci, snažíme se ho uklidnit, odstraníme z žákova dosahu nebezpečné předměty.
- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého
- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit
- pokud afekt stále trvá, udržujeme bezpečný odstup, hlídáme, aby si žák neublížil, zajišťujeme prostor (např. u oken), verbálně ho uklidňujeme a čekáme na pomoc dalšího dospělého.
- kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám

V Žandově 3. 9. 2024

Mgr. Johana Římánková
metodička prevence rizikového chování